

TOPLUMSAL OLAY TAKİP RAPORU

8.6.2023 TARİHİNDE ANKARA ADLİYESİ ÖNÜNDE AV.CAN ATALAY'IN TUTUKLULUĞUNUN SONA ERDİRİLMEMESİNİ PROTESTO ETMEK VE BASIN AÇIKLAMASI YAPMAK İSTEYEN AVUKATLARA, ANKARA BAROSU YÖNETİM KURULU ÜYELERİNE KARŞI GERÇEKLEŞEN POLİS MÜDAHALESİNDE TESPİT EDİLEN HAK İHLALLERİNİN RAPORLANMASI

İÇİNDEKİLER.....	1
KISALTMALAR.....	2
GİRİŞ.....	2
METODOLOJİ.....	2
RAPORLAMANIN AMACI.....	3
DAYANAK HUKUK.....	3
OLAYLAR.....	10
TESPİT EDİLEN İHLALLER.....	21
HÜKÜMETİN ALDIĞI TEDBİRLER.....	21
HUKUKSAL DEĞERLENDİRME.....	22
SORUN TESPİTLERİ.....	33
SONUÇ.....	33
TAVSİYELER.....	34
EKLER.....	34

KISALTMALAR

AİHM:Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Av :Avukat

AYM: Anayasa Mahkemesi

KHK:Kanun Hükmünde Kararname

Md:Madde

TODAM:Ankara Barosu Toplumsal Dava ve Hukuk Araştırmaları Merkezi

YCGK: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

TCK: Türk Ceza Kanunu

E: Esas

K: Karar

T: Tarih

Yrd Doç Dr: Yardımcı Doçent Doktor

GİRİŞ

Ankara Barosu Toplumsal Davaları Takip ve Hukuk Araştırmaları Merkezinin(TODAM) yönergesinin 1. maddesinde "...Uluslararası sözleşmelerde veya Anayasa ile ulusal mevzuatta siyasal-toplumsal- sosyal ekonomik- kültürel hak olarak ifade edilen hak ve özgürlüklerini bireysel veya toplu olarak kullanan kişilere baro yönetim kurulundan onay aldıktan sonra bu hakkın kullanımı sebebi ile başlamış olan hukuki süreçlerde ve süreçlerinde gözlemci, müşteki, müdafii, müdahil, katılan olarak ya da gerek görüldüğünde tarafın vekilliğini üstlenerek, soruşturma ve davaları takip etmek üzere TODAM'ın ve üye gönüllü avukatların görev, yetki ve sorumlulukları..." belirlenmiştir.

8 Haziran 2023 günü saat 12.30'da Ankara Adliyesi Sıhhiye Binası önünde Hatay Milletvekili seçilen tutuklu Av Can Atalay'ın tutukluluğunun sona erdirilmemesini protesto etmek ve basın açıklaması yapmak üzere çağrı yapılmış, bu çağrı üzerine bazı merkez üyelerimiz gözlemci olarak katılmış, bir kısmı da protesto hakkını kullanmak üzere hazır bulunmuştur. Bu tarihte yaşanan hak ihlalleri Merkezimizce tespit edilerek raporlanmıştır.

METODOLOJİ

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekiliği 2023 genel seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi bünyesinde Hatay milletvekili Avukat Can Atalay'ın seçim sonuçlarına rağmen yapılan başvurular sonucunda tahliye edilmemesini, milletvekili olarak mecliste görevine başlayamamasını protesto etmek ve basın açıklaması yapmak için Adalet İçin Hukukçular, Çağdaş Hukukçular Derneği Ankara Şubesi, Demokrasi İçin Hukukçular, Hukukçu Dayanışması, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Ankara Şubesi, Toplumsal Hukuk tarafından ortak imza ile 08/06/2023 tarihinde saat 12.30'da Ankara Adliyesi Sıhhiye Binası önünde toplanma çağrısı yapılması üzerine, anılan tarihte biraraya gelen Avukatların protesto hakkını kullanmasının ve basın açıklamasının yerinde gözlemlenmesi, emniyet birimlerinin müdahalesi ve devamında sözlü ve fiziksel şiddet olaylarının yerinde ve sonrasında süreçte bizzat bulunarak ve olay yerinde şiddete uğrayan, şiddeti gözlemleyenlerin tanık anlatımları ve gözlemlerinin Merkezimiz Yürütme Kurulu kararı ile oluşturulan bir alt kurul tarafından raporlaması gerçekleşmiştir. Raporlamada isim ve soyisminin kullanılmasını kabul eden Avukatların açık rızaları alınmış, raporlama öncesinde kişisel verilerinin saklanması, korunması, imhası, paylaşılmasına, işlenmesine ilişkin bilgilendirmeler yapılmış, olurları alınmıştır. Kişisel veriler, izin verdikleri şekilde raporda kullanılmıştır.

RAPORLAMANIN AMACI

8 Haziran 2023 tarihi saat 12.30'da Ankara Adliyesi Sıhhiye Binası önünde gerçekleşen toplanma ve basın açıklamasında maruz kalınan fiziksel şiddet ve tüm hak ihlallerinin tespiti ve arşivlenmesiyle, adli ve idari makamlara yol gösterilmesi, benzer hak ihlallerinde dayanak ve emsal olarak kullanılabilmesi, kamu kurumları, kamuoyu ve sivil toplum örgütleri tarafından dikkate alınmasıdır.

DAYANAK HUKUK

I-Anayasa

1. Devletin temel amaç ve görevleri

Madde 5 – Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

2. Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

3. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13 – (Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.) Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

4. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...)¹ meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...)² veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

5. Kişi hürriyeti ve güvenliği

Madde 19 – Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın

¹ 7/5/2004 tarihli ve 5170 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle, bu fıkranın başında geçen, "Mahkemelerce verilen ölüm cezalarının yerine getirilmesi hali ile" ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

² 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan "sıkıyönetim" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

(Değişik birinci cümle: 3/10/2001-4709/4 md.) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal (...) ³ ve savaş hallerinde uzatılabilir.

(Değişik fıkra: 3/10/2001-4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

6. *Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*

Madde 26 – Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın

³ 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanununun 16 ncı maddesiyle, bu fıkrada yer alan “; sıkıyönetim” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yayılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.⁴

(Mülga fıkra: 3/10/2001-4709/9 md.)

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/9 md.) Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

7. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

Madde 34 – (Değişik: 3/10/2001-4709/13 md.)

Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

⁴ 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, bu fıkraya “Bu hürriyetlerin kullanılması,” ibaresinden sonra gelmek üzere “millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması,” ibaresi eklenmiştir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

8. *Temel hak ve hürriyetlerin korunması*

Madde 40 – Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

II- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Madde 11- Toplantı ve dernek kurma özgürlüğü

“Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir.”

III- 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı

Madde 3 – Herkes, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahsız ve saldırısız olarak kanunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

IV- Türk Ceza Kanunu

Kanunun hükmü ve amirin emri

Madde 24- (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.

İşkence

Madde 94- (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (Ek cümle:12/5/2022-7406/4 md.) Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz.

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) **Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, işlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.**

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.

(6) (Ek: 11/4/2013-6459/9 md.) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi

Madde 113- (Değişik: 2/3/2014-6529/13 md.) (1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Bir kamu faaliyetinin yürütülmesine,

b) Kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına, engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) (Ek:12/5/2022-7406/7 md.) Suçun konusunun sağlık hizmeti olması hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranına kadar artırılır.

Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması

Madde 256- Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

V- Avukatlık Kanunu

Baroların kuruluş ve nitelikleri

Madde 76 – (Değişik birinci fıkra: 2/5/2001 - 4667/46 md.) Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmaları yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. (Değişik ikinci fıkra: 18/6/1997 - 4276/3 md.) Barolar, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar. (Değişik üçüncü fıkra: 2/5/2001 - 4667/46 md.) Protokolde barolar, İl Cumhuriyet Başsavcısının yanında yer alır.

Yönetim kurulunun görevleri:

Madde 95 – Yönetim kurulu, kendisine kanunen verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü olup, baronun işlerini kovuşturur ve menfaatlerini korur. Yönetim kurulunun başlıca görevleri şunlardır :

...

21. (Ek : 2/5/2001 - 4667/55 md.) Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak.

OLAYLAR

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekiliği 2023 genel seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi bünyesinde Hatay milletvekili Avukat Can Atalay'ın seçim sonuçlarına rağmen yapılan başvurular sonucunda tahliye edilmemesini, milletvekili olarak mecliste görevine başlayamamasını protesto etmek ve basın açıklaması yapmak için Adalet İçin Hukukçular, Çağdaş Hukukçular Derneği Ankara Şubesi, Demokrasi İçin Hukukçular, Hukukçu Dayanışması, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Ankara Şubesi, Toplumsal Hukuk tarafından ortak imza ile 08/06/2023 tarihinde Ankara Adliyesi Sıhhiye Binası önünde toplanma çağrısı yapılmıştır. Merkezimize de ulaşan çağrı üzerine Merkez üyelerimizin bir kısmı gözlemlenmek üzere görevlendirilmekle bir kısmı ise Anayasal hakkını kullanmak üzere toplanma yerinde bulunmuşlardır. Ankara Barosu Yönetim Kurulu Üyeleri Av. Zeynep TEPEGÖZ, Av. Mihriban ŞENTÜRK, Av. Elçin Özge Şimşek ÇAĞLAYAN, Av. Güçlü BOLAT da basın açıklaması yapılması istenen Adliye Binası A kapısı önünde hazır iken ve henüz katılımcılar basın açıklamasını yapmak üzere toplanmaktayken, emniyet mensupları basın açıklaması için izin alınmadığı gerekçesiyle engellemek istemiştir. Herhangi bir açıklamaya müsaade edilmeyeceği, kamu kurumu önünde basın açıklaması yapmak için izin alınmadığı belirtilmiştir. Adliye önünde toplanan Avukatlar ve Ankara Barosu Yönetim Kurulu üyeleri tarafından barışçıl basın açıklaması ve toplanma için önceden izin alınmasına gerek olmadığı hatırlatılmış, Ankara Cumhuriyet Başsavcısı ile görüşüldüğü, engel olunması yönünde bir talimatın bulunmadığı yönünde bilgi alındığı, bu durumun teyit edilebileceği bildirilmiş; ancak keyfi,

gerekçesiz ve önceden hiçbir dağılma uyarısı yapılmayarak emniyet mensupları tarafından Yönetim Kurulu üyelerine ve hazır bulunan Avukatlara doğrudan fiziksel şiddet uygulanmıştır. Kendilerine bu şekilde şiddet uygulanmasına itiraz eden Avukatlara karşı şiddetle cevap verilmiş, adalet sarayının kapıları bina girişinde kapatılmış, adliye kapısı kapatılarak avukatların bina içine girmeleri engellenmiş, kapı önündeki dar alanda avukatlar sıkıştırılarak darp edilmiş, düşme ve ezilme tehlikesi geçirmiş, yönetim kurulu üyeleri Av. Güçlü Bolat ve Av. Zeynep Tepegöz'ün bina içine girerek adliye güvenlik amiri ile görüşmesi engellenmiş, yerleşkeye inen merdivenler polis ablukasına alınmış, avukatlara yönelik yoğun şiddet bu dar ve sıkışık alanda devam etmiştir. Tüm bu süreç basın mensupları önünde gerçekleşmiş olup, polis şiddeti basına ve kamuoyuna yansımış, darp edilen avukatlar olay sonrası darp raporunu almışlardır.

Söz konusu toplanma ve basın açıklamasına, polisin ciddi fizikî ve hukuka aykırı müdahalesi söz konusu olmuştur. Merkezimiz üyelerinin toplanma ve sonrasında gözlemci olarak sunduğu beyanlar ile Merkez Başkanımız Av Eren Gönen ile oluşturulan komisyon tarafından dinlenen tanıkların ifadeleri kayda geçirilmiştir.

Toplanma ve basın açıklamasına katılmış olan ve tanıklığına başvuru olan **Av Dilara Mahmure Dolgunyürek ve Av Feyza Nur Öz**, kendilerine yöneltilen sorulara şu cevapları vermiştir:

1-Eyleme katılma gerekçeniz nedir?

Halkın seçilmiş milletvekili ve meslektaşımız Can Atalay'ın hukuksuz olarak tutsak edilmesini protesto etmek ve bu konuda bir bilinç oluşturmak için eyleme katıldım.

2-Ne yapmak istediniz?

Can Atalay'ın seçilmiş bir milletvekili ve aynı zamanda meslektaşımız olması sebebiyle avukatların görev yeri olan adliyede bu konu ile ilgili basın açıklaması yapmak istedik.

3-Nasıl bir engellemeye maruz kaldınız?

Basın açıklaması yapmak üzere toplandığımız sırada metni okuyacağımız alandan polis tarafından uzaklaştırılmaya çalışıldık. Çevik kuvvet ekipleri kalkanları ile birlikte bizim hareket etmemizi engellediler ve basın açıklaması yaptırmamak için baskı kurdular. Polislerin bize müdahale etmeden önce anons ile ikaz etmesi gerekirken hiçbir şekilde anons yapılmadan bize doğrudan müdahaleye başladılar.

4-Kötü muameleye maruz kaldınız mı? Kaldıysanız nasıl bir kötü muameleye maruz kaldınız?

Polislerle karşılıklı müzakere yapmaya çalıştığımız sırada bir anda polisler bizi kalkanları ile birlikte iteklemeye başladılar. O esnada adliyenin A1 kapısını da kilitlediler. Biz polislerin kalkanları ve kapı arasında sıkıştık. Sıkıştığımız esnada bizi darp etmeye başladılar.

Av Dilara Mahmure Dolgunyürek: Benim bu süreç içerisinde kolum iki kalkan arasında sıkışıp kaldı. Sonrasında birkaç polis ile itişme yaşadım. Başıma polis kalkanı ile birkaç kere vuruldu. Bu esnada hareket alanımız kısıtlandığı için cübbemden ve kolumdan çekiştirilerek gözaltına alınmaya çalışıldım. Ancak meslektaşlarımın korumasıyla gözaltına alınmaktan kurtuldum. Kolumda ezik ve morluklar vardı. Bir kadın polis memurunun tekmesine ve hakaretine maruz kaldım. Aynı zamanda adliyenin özel güvenlik görevlileri de kapıyı açmayıp bizim orda darp edilmemizi izlediler. Kapıları zorla açtığımızda ise bizi içeri almama konusunda direndiler.

Av Feyza Nur Öz : Ben o esnada giriş kapısının yanında, altında 2-3 metrelik boşluk bulunan yerdeydim. Polisler, bizi merdivenlerin aşağısından kalkanlarla yukarı doğru itekleyip oradan düşürmeye çalıştılar. Düşme korkusu ile kendimi oradan çıkarmaya çalıştığım esnada kim tarafından yapıldığını görememekle birlikte burnuma yumruk atıldı. O esnada vurmanın etkisiyle gözlerim karardı ve kendimi kapıdaki güvenliği itekleyerek adliyenin içine attım. Bir süre kendime gelmeye çalıştım. Ağzıma sürekli kan tadı geliyordu. Burnumda şişlik ve morluk oluştu. Ben içeriye girdiğim esnada polis diğer meslektaşlarımı darp etmeye devam etti. Saldırdan sonra hastaneye giderek darp raporu aldım. Muayene esnasında doktor burnumdan genzime doğru kanama olduğunu tespit etti. Kırık tespit edilemedi fakat birkaç gün burnum ve göz altlarımda morluk devam etti.

5-Tanık olduğunuz hak ihlallerini belirtir misiniz?

Polisle bizim aramızda yaşanan gerginlik boyunca yaşlı meslektaşlarımızın üzerlerine yüründü. Darp edilmeye çalışıldılar. Birçok meslektaşımız kullanılan orantısız güç sebebiyle yere düştü ve polisler tarafından yerde sürüklendi. Bazı meslektaşlarımızın aldığı darbeler sonucunda baş ve yüz bölgelerinde kanamalar meydana geldi. Aynı zamanda olan biteni kayıt altına almaya çalışan meslektaşlarımızın cep telefonları polisler tarafından yere atıldı. Bir kadın meslektaşımızın burnuna polis tarafından yumruk atıldı. Bir erkek meslektaşımıza karşı birkaç polis birlikte darp ettiler.

Toplanma ve basın açıklamasına katılmış olan ve tanıklığına başvuru olan **Av Tolga Seyfi**, kendisine yöneltilen sorulara şu cevapları vermiştir:

1) Eyleme katılma gerekçeniz nedir?

Milletvekili seçilen ve aynı zamanda meslektaşımız olan Can Atalay'ın anayasaya , mevcut anayasa mahkemesi ve AİHM içtihatlarına aykırı olarak cezaevinde tutulmasına karşı kamuoyu oluşturulması için eyleme katıldım.

2) Ne yapmak istediniz?

Yapılacak basın açıklamasına fiziki olarak destek olmak, meslektaşımızın yanında olduğumuzu ortaya koymak ve mevcut yasa ve içtihatların uygulanmasına katkı sunmak istedim.

3) Nasıl bir engellemeye maruz kaldınız?

Polisin başlangıçta tahrik edici söylemleri ve ardından fiziki müdahalesine maruz kaldık.

4) Kötü muameleye maruz kaldınız mı? Kaldıysanız nasıl bir kötü muameleye maruz kaldınız?

Polis tarafından fiziki müdahale ile ve adliye güvenliğinin kapıyı açmaması nedeni ile izdiham yaşandı, dar bir alanda sıkışıp kaldık. Ayrıca bir polis memuru tarafından sert fiziki müdahale ile zorla adliye içerisine sokulmak istendim.

5) Tanık olduğunuz hak ihlallerini belirtir misiniz?

Polis ve adliye özel güvenliği tarafından bazı meslektaşlarımızın darp edildiğine, polis ve adliye kapısı arasında birçok meslektaşımın sıkıştığına ve yere düşerek ezilme tehlikesi yaşadığına, bazı meslektaşlarımızın polis müdahalesi nedeni ile adliye girişindeki boşluktan aşağı düşme tehlikesi atlattıklarına tanık oldum

Toplanma ve basın açıklamasına katılmış olan ve tanıklığına başvuru edilen **Av Erdem Deniz İnanan**, kendisine yöneltilen sorulara şu cevapları vermiştir:

1) Eyleme katılma gerekçeniz nedir?

Milletvekili seçilmesine rağmen, Anayasa hükümlerine aykırı olarak tahliye edilmeyen meslektaşım Can Atalay'a özgürlük istemek için eyleme katıldım.

2) Ne yapmak istediniz?

Basın açıklamasına katılmak.

3) Nasıl bir engellemeye maruz kaldınız?

Bulduğumuz yerin merdiven olması ve ön taraftan kalkanla müdahale edilmesi, ittirilme nedeniyle yere düştüm, ezilme tehlikesi ile karşı karşıya kaldım.

4) Kötü muameleye maruz kaldınız mı? Kaldıysanız nasıl bir kötü muameleye maruz kaldınız?

O an da fark edememişim ancak olaya ait basında yer alan görüntüleri izlediğimde, basın açıklamasına katılan çoğu kişiye yapıldığı gibi ben de fiziki müdahaleye maruz kaldım.

5) Tanık olduğunuz hak ihlallerini belirtir misiniz?

Adliyeye (binaya doğru) iteklenirken bir kısım meslektaş merdivenlerin köşesine sıkıştırılmıştı ve buna rağmen iteklenmeye devam ediliyorlardı. Benim de içinde bulunduğum bir grup ise döner kapının içerisine itildi, döner kapı ise durdurulmuştu artık duvar etkisindeydi. Dar alandaki kalabalık ve döner kapının içerisinde sıkıştırılmış olmaktan dolayı nefesimin kesildiğini hatırlıyorum. Bulduğum ilk fırsatta bu alandan çıkıp yandaki ufak kapıdan adliye içerisine girdim. İçeriye girdikten bir süre sonra alnımda bir ağrı hissettim, elimi alnıma attığımda parmaklarıma kan bulaştı, başımda kesik oluşmuştu.

Tanıkların ifadelerine ek olarak, Merkezimizce yapılan basın taramasında, basın açıklamasına yapılan müdahale ve polis şiddetinin haber kaynaklarında şu şekilde yer aldığı tespit edilmiştir:

<https://www.ilerihaber.org/icerik/avukatlar-can-atalay-icin-adliye-onlerinden-seslendi-155513>

ANKARA'DA POLİS AVUKATLARA SALDIRDI

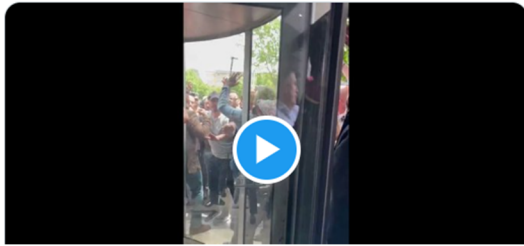

İleri Haber
@ilerihaber · Takip et

TİP Milletvekili Can Atalay'ın tahliye edilmesi için Ankara'da açıklama yapan avukatlara polis saldırdı

Çok sayıda avukat yaralandı

@allegrande

<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/ankarada-can-atalay-icin-aciklama-yapmak-isteyen-hukukculara-polis-mudahalesi-2088845>

Cumhuriyet

Arama...

DOLA

26,81

zamanı eylem düzenledi. Atalay için Ankara Adliyesi önünde basın açıklaması yapmak isteyen hukukçulara polis müdahale etti.

cumhuriyet.com.tr

Yayınlanma: 08.06.2023 - 16:48

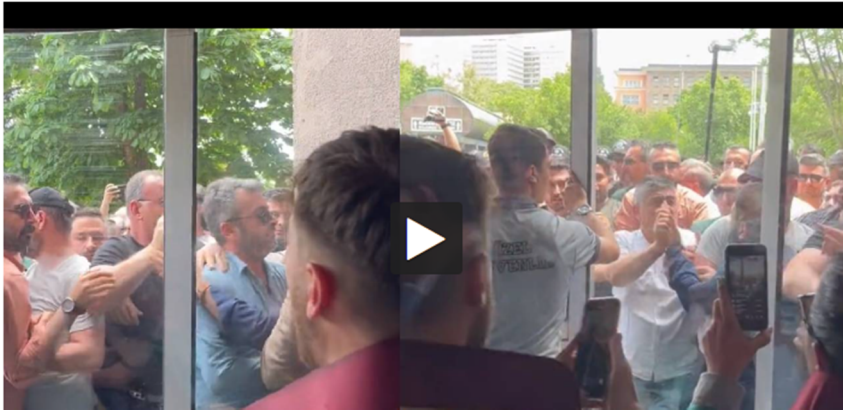
Güncelleme: 08.06.2023 - 16:58

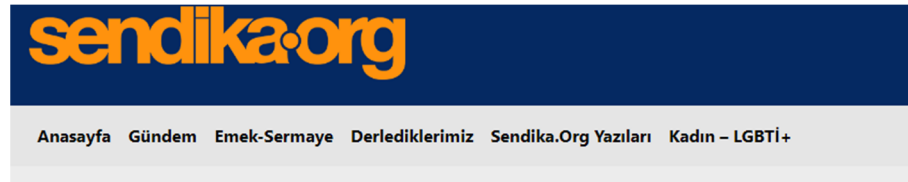
<https://halktv.com.tr/siyaset/son-dakika-can-atalaya-ozgurluk-eyleminde-hukukculara-polis-mudahalesi-745555h>

"Can Atalay'a Özgürlük" Eyleminde Hukukçulara Polis Müdahalesi

<https://sendika.org/2023/06/can-atalay-serbest-kalması-talebiyle-ankarada-acıklama-yapan-avukatlara-polis-saldırısı-686484/>

08 Haziran 2023

Can Atalay'ın serbest kalması talebiyle Ankara'da açıklama yapan avukatlara polis saldırısı

TİP milletvekili Can Atalay'ın hâlâ hukuksuz şekilde serbest bırakılmamasına Ankara'da tepki göstermek isteyen hukuk örgütlerine polis saldırı

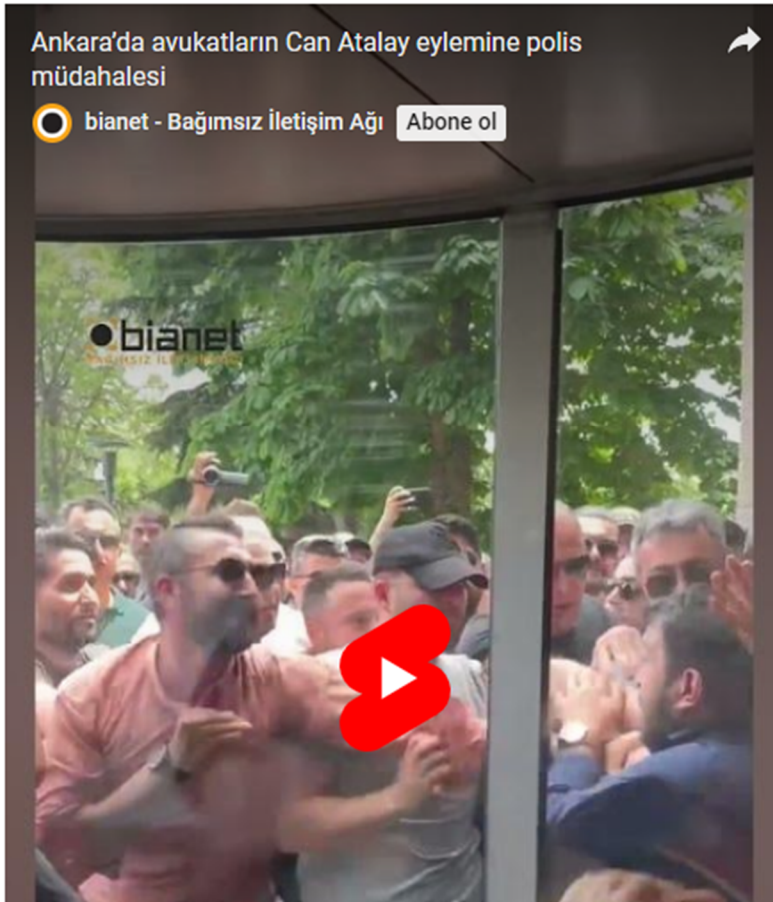
<https://www.evrensel.net/haber/491929/ankarada-avukatlarin-atalay-icin-yaptigi-aciklamaya-polis-mudahale-etti>

08 Haziran 2023 14:34

Ankara'da avukatların Atalay için yaptığı açıklamaya polis müdahale etti

Ankara'da avukatların tutuklu TİP Milletvekili Can Atalay'ın serbest bırakılması talebiyle yapmak istediği açıklamaya polis müdahale etti.

<https://m.bianet.org/bianet/hukuk/280045-ankara-da-avukatlarin-can-atalay-eylemine-polis-saldirisi>

<https://t24.com.tr/video/can-atalay-icin-basin-aciklamasi-yapmak-isteyen-hukukculara-polis-mudahale-etti,54513>

<https://www.gazeteduvar.com.tr/can-atalaya-ozgurluk-eyleminde-hukukculara-polis-engeli-haber-1622801>

<https://tele1.com.tr/ankara-adliyesinde-can-atalaya-ozgurluk-isteyen-avukatlara-polis-mudahalesi-858968/>

<https://www.gazetepencere.com/can-atalaya-ozgurluk-eyleminde-avukatlara-mudahale/>

https://kisadalga.net/haber/detay/izmirde-avukatlardan-can-atalay-icin-ozgurluk-cagrisi-derhal-serbest-birakilmalidir_71317

<https://www.facebook.com/KararHaber/videos/can-atalaya-%C3%B6zg%C3%BCr%C3%BCk-eyleminde-avukatlara-m%C3%BCdahaleankarada-avukatlar-bug%C3%BCn-s%C4%B1hhi/1309936779874094/>

https://ankahaber.net/haber/detay/can_atalay_icin_aciklama_yapmak_isteyen_avukatlara_polis_mudahalesini_anlatan_avukat_gursoy_polis_kasten_olay_cikartti_ustumuze_yurudu_provo_ke_etti_tehdit_etti_hakaret_etti_143515

<https://twitter.com/dokuz8haber/status/1666768514068119554>

<https://www.gercekgundem.com/siyaset/hatay-milletvekili-can-atalay-icin-ozgurluk-talebine-polis-ve-ozel-guvenlik-mudahalesi-425896>

<https://www.pratikhaber.com/haber/4874/avukatlar-can-atalay-icin-adliye-onlerinden-seslendi.html>

<https://yolculuk.org/can-atalayin-tahliye-edilmesi-icin-ankarada-eylem-yapan-avukatlara-polis-saldirisi>

<https://www.gazikent27.com/haber/can-atalay-icin-ozgurluk-talebine-mudahale-80030.html>

<https://www.sessizkalma.org/tr/haberler/can-atalaya-ozgurluk-talep-eden-hukukculara-polis-engeli>

<https://flashhabertv.com.tr/gundem/can-atalaya-ozgurluk-eyleminde-hukukculara-polis-mudahalesi/>

<https://www.yurtgazetesi.com.tr/guncel/ankarada-can-atalay-aciklamasi-yapmak-isteyen-hukukculara-polis-mudahalesi-h227028.html>

<https://antalyamemurlar.com/turkiye/can-atalay-icin-aciklama-yapmak-isteyen-avukatlara-polis-mudahalesini-anlatan-avukat-gursoy-polis-kasten-olay-cikartti-ustumuze-yurudu-provoke-etti-tehdit-etti-hakaret-etti/>

<https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/080620235>

<https://www.gazikent27.com/haber/can-atalay-icin-ozgurluk-talebine-mudahale-80030.html>

<https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/9-haziran-2023-gunluk-insan-haklari-raporu/>

<https://www.seskocaeli.com/haber/15295157/can-atalaya-ozgurluk-talep-eden-hukukculara-polis-engeli>

Ayrıca Merkezimize ulaştırılan aşağıdaki fotoğraflar ve bazı video kayıtlarıyla, polisin şiddet uyguladığının kayıtlar altına alındığı görülmüştür:

TESPİT EDİLEN İHLALLER

Anayasa Mahkemesi çeşitli tarihlerde alınan kararlarında, toplantı ve gösteri yürüyüşlerini engellemek adına kolluk kuvvetlerince yapılan müdahalelerin "*demokratik bir toplumda gerekli*" ve "*ölçülü*" olmadığına karar vermiştir.

8 Haziran 2023 Tarihinde gerçekleştirilmek istenen barışçıl toplanma ve basın açıklamasına emniyet mensupları engel olmuş, toplantı ve basın açıklamasını barışçıl olmaktan çıkarmayan veya bu yönde tehlike yaratmayan kişilerin ifade özgürlüğüne engel olmuş, toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmalarına önce fiziki müdahale sonra fiilen bir kısım Avukatın adliye döner kapısı içerisinde, bir kısım Avukatın polis şeridi ve adliye girişi arasında oluşturulan abluka ile hapsedilerek fiziksel şiddete maruz kalmasına neden olmuş, sonrasında Avukatların kendi çabaları ile kurtulmaya çalışmaları ve uzun süre Avukatların darp edilmesi sonrası gelen emirle abluka genişletilmiştir.

Oluşturulan ablukada Avukatlar kötü söz, hakaret, fiziksel şiddete maruz kalmış, ezilme tehlikesi geçirmiş, yapılmak istenen basın açıklaması gerçekleşmemiş, ifade özgürlüğü yasalara aykırı olarak engellenmiştir.

Yine tutulma anı itibarıyla bazı Avukatların cep telefonları ellerinden alınmış, yere fırlatılarak kırılmış, mala zarar verme suçu işlenmiştir. Doğrudan polis şiddetine maruz kalan Avukatlar, eylem sonrası alınan doktor raporları ile maruz kaldıkları fiziksel şiddeti belgelemiştir.

HÜKÜMETİN ALDIĞI TEDBİRLER

Silahsız ve şiddet karşıtı bir toplantı olan rapora konu toplumsal olayda, göstericilerin topluluğa ve kolluk kuvvetlerine yönelen bir eylemleri olmadığı, bu yönde bir gözlem bulunmadığı halde, göstericilerin can güvenliğine ve yapılmak istenen basın açıklamasının güvenli şekilde başlayıp sonlanmasına dair hiçbir önlem alınmadığı, yasalara aykırı bir şekilde, güvenlik birimlerinin toplantıya katılmalarına engel olduğu ve bunun sağlanması için orantısız şiddete başvurulduğu; bu esnada psikolojik şiddet, kötü muamele, etkili eylem uygulandığı, keyfi olarak basın açıklamasının engellendiği, yaratılan ablukada kişi hürriyetinin engellenmesinin bu yönüyle devam ettiği, müdahaleden evvel basın açıklamasına katılmak isteyen topluluğa uyarıda bulunmadığı, kolluk kuvvetlerinin açıkça usule ve hukuka aykırı eylemde bulunduğu tespit edilmekle, toplum ve göstericiler lehine ya da barışçıl gösteri hakkı lehine hiçbir güvenlik tedbiri yahut yasal tedbir alınmadığı tespit edilmiştir.

HUKUKSAL DEĞERLENDİRME

Toplantı ve gösteri hakkı ile ifade özgürlüğünün genel niteliği dikkate alınarak, Devletin müdahale etmemesi gereken bir özgürlük olduğu yorumu yapılabilirse de Devlet, bir yandan geçerli bir neden olmaksızın toplanma özgürlüğünü ihlal etmekten kaçınırken, diğer yandan da bu hakkın kullanılmasını sağlamak için gereken önlemleri de almak zorundadır” (YCGK, E:2004/8-65, K:2004/117, T:11.05.2004 kararı)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Ataman v. Türkiye, 74552/01, 05.12.2006 tarihli kararı şöyledir:

“AİHM, devletlerin, sadece toplantı yapma hakkını korumakla kalmayıp, bu hakkı dolaylı yoldan usulsüz bir şekilde sınırlandırmaktan da kaçınmalarının gerektiğini not etmektedir. Son olarak AİHM, 11. madde koruma altındaki hakların kullanılmasında kamu güçlerinin keyfi müdahalelerine karşı kişiyi koruma amacını içeriyorsa, buna ek olarak bu hakların etkili bir şekilde kullanılmasını sağlama pozitif yükümlülüğünü de kapsadığına kanaat getirmektedir (Djavit An) “.....

AİHM için, göstericilerin şiddet içeren faaliyetlerde bulunmadığında kamu güçlerinin, AİHS'nin 11. maddesi tarafından güvence altına alındığı şekliyle toplantı özgürlüğünün geçerli olabilmesi için, barış yanlısı toplanmalara hoşgörülle yaklaşması önem arz etmektedir.

AİHM, rapor konusu toplumsal vaka gibi pek çok vakada polis zor kullanarak toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkına ve hürriyetine sahip kişilerin hak ve hürriyetine, ifade özgürlüğünü kullandığı basın açıklamasına ve pankartlarına müdahale etmesinin orantılı olmadığına ve AİHS'nin 11. maddesinin

ikinci paragrafı uyarınca kamu düzeninin korunması için gerekli bir tedbir oluşturmadığına kanaat getirmektedir.

AİHM Karatepe ve diğerleri davası, 07.04.2009 tarihli kararı ise şöyledir:

“Halka açık bir alanda gerçekleştirilen her türlü gösteri günlük yaşamın akışına belirli bir ölçüde bozacak bir karışıklığa ve hasmane tepkilere yol açabilir. Ancak, AİHM, durumun kurallara aykırı olmasının tek başına, toplanma özgürlüğüne müdahaleyi haklı çıkarmayacağına itibar etmektedir.

AİHM nezdinde göstericilerin şiddete başvurmadıkları durumlarda, AİHS'nin 11. maddesi ile garanti altına alınan toplantı özgürlüğü kavramının içeriğinin boşaltılmaması bakımından kamu erkinin barışçıl gösterilere belli ölçüde hoşgörü göstermesi önem arz etmektedir.

Sonuç olarak AİHM, bu başvuruda **polis kaba kuvvet uygulayarak müdahale etmesini ve başvuruların (eylemcilerin-nb) cezai yargılama konusu edilmesine orantısız olarak kabul etmektedir.** Bu tedbirler AİHS'nin 11. maddesinin ikinci paragrafı uyarınca kamu düzeninin korunması bakımından gereklilik arz etmemektedir.”

AİHM Balçık v. Türkiye, 25/02, 27.11.2007 kararı göstericiler şiddet içeren fiil sergilemediği sürece resmi makamların hoşgörü göstermeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

“...AİHM, göstericiler şiddet içeren fiiller sergilemedikleri sürece, AİHS'nin 11. maddesince teminat altına alınan toplantı özgürlüğünün esasına bağlı kalınmak isteniyorsa, resmi makamların barışçıl toplantılar hususunda belirli derecede hoşgörü göstermelerinin önemli olduğu kanısındadır.”

Anayasa Mahkemesine göre de *“Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde yakalamayı gerektiren durumlarda ve gösteriye katılanların kendi tutumlarından dolayı güvenlik güçlerinin fiziksel güce başvurmaları mümkündür. Bu durumda dahi sadece kaçınılmaz hâllerde ve orantılı olmak kaydıyla fiziksel güç kullanılabilir. Kişinin kendi davranış ve tutumundan dolayı fiziksel güce başvurmak kesinlikle zorunlu hâle gelmedikçe bu tür fiiller prensip olarak Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yasağı ihlal edecektir. Protesto gösterisinin kamu düzeninin sağlanması için dağıtılması, maruz kalınan müdahalenin şiddetini tek başına haklı göstermeye yeterli değildir”* (ilgili olduğu ölçüde bkz. Özge Özgürengin, § 66; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 82; Gülşah Öztürk ve diğerleri, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 52)

İfade özgürlüğü bakımından;

İfade özgürlüğü; öğretide değişik tanımlara rastlanmakla birlikte, genel bir kabulle, insanın özgürce fikir edinebilme, edindiği fikir ve kanaatlerinden dolayı kınanmama, bunları meşru yöntemlerle dışa vurabilme imkan ve özgürlüğüdür.(19. Ceza Dairesi 2016/71 E 2016/17875 K 12.05.2016) Eylemcilerin huzurdaki vakada, toplantı ve basın açıklamasına katılırken çağrı yapılan alana alınmaması, dağılma uyarısı dahi yapılmaksızın doğrudan fiziksel şiddete başvuru olarak oluşturulan ablukada sıkıştırılması, ezilme tehlikesi geçirmelerini sağlayıp, yaşanan sıkışmayla Avukatları doğrudan fiziken darp etmesi, adliye içine ya da abluka dışına çıkmalarına engel olması, çıkmaya çalışanları gözaltına almaya ifade özgürlüğüne açıkça müdahaledir.

“İfade özgürlüğü; insanın özgürce bilgi ve düşünce sahibi olabilme, zihninde oluşturduğu düşünce ve kanaatlerinden ötürü kınanmama, bunları meşru şekil ve yöntemlerle dışa vurma imkan ve özgürlüğüdür. İfadenin, genellikle dış dünyayı gören, duyan, yorumlamaya ve algılamaya çalışan bir kişi veya toplum gibi gerçek bir muhatabı, bazen de cansız varlıklar veya bizzat kendisi gibi muhatapları vardır. İfadeye anlam veren onun muhatabıdır. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ulusal makamların bu takdir yetkisini sözleşmenin 10. maddesiyle bağdaşır şekilde kullanıp kullanmadıklarını önüne gelen davalar aracılığıyla denetlemektedir. O halde, ulusal makamlar, ifade özgürlüğünün sınırlanması ile ilgili takdir yetkilerini kullanırken;

- Sınırlamanın kanunda öngörülüp öngörülmediği, açıkça tanımlanıp tanımlanmadığı,
- Sınırlamanın AİHS'nin 10/2. maddesinde yazılı veya yasada öngörülen meşru amaçlara uygun olup olmadığı,
- Sınırlamanın çağdaş demokratik toplumun gereklerine uygun olup olmadığı,
- Sınırlamada aşırıya gidilmemesi (orantılı ve ölçülü olunması), hususlarını gözetmek zorundadırlar.

Meşru amaç deyiminden; genellikle sözleşmenin 10/2. maddesinde yazılı kamu güvenliği, toplumsal ahlak ve ülkelerin yasalarında mevcut sair durumlar kastedilmektedir.

Her ne kadar doktrinde bu konuda üye devletlerin aynı ölçüleri benimsemeleri gerektiği savunulmakta ise de değer yargıları ülkeden ülkeye değişmektedir. Çağdaş ülkelerin çoğunda; iftira, onur, şeref ve saygınlığı zedeleyici söz ve beyanlar, müstehcen içerikli söz, yazı, resim ve açıklamalar, savaş kışkırtıcılığı, hukuk düzenini cebir yoluyla değiştirmeye yönelen, nefret, ayrımcılık, düşmanlık ve şiddet yaratmaya yönelik olan ifadeler düşünce özgürlüğü kapsamında değerlendirilmemekte, suç sayılmak suretiyle cezalandırılmaktadırlar.

Çoğunlukçu, özgürlükçü, demokratik toplumlarda, düşünceyi açıklama özgürlüğü; sadece genel kabul gören ve zararsız veya önemsiz sayılan düşünceler yönünden değil, aynı zamanda halkın bir kısmı

tarafından benimsenmeyen kural dışı, hatta rahatsız edici, endişe verici, sarsıcı düşünceler için de geçerlidir. ..." (Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2018/4325 K. 2019/7565 T. 29.4.2019)

"Doğal haklardan kabul edilen ifade hürriyeti, çoğulcu demokrasilerde, vazgeçilemez ve devredilemez bir niteliğe sahiptir. Öğretide değişik tanımlara rastlanmakla birlikte, genel bir kabulle ifade/düşünce hürriyeti, insanın özgürce fikirler edinebilme, edindiği fikir ve kanaatlerinden dolayı kınanmama, bunları meşru yöntemlerle dışa vurabilme imkan ve özgürlüğüdür. Demokrasinin "olmazsa olmaz şartı" olan ifade hürriyeti, birçok hak ve özgürlüğün temeli, kişisel ve toplumsal gelişmenin de kaynağıdır.

İşte bu özelliğinden dolayı ifade hürriyeti, temel hak ve hürriyetler kapsamında değerlendirilerek, birçok uluslararası belgeye konu olmuş, T.C. Anayasasında da ayrıntılı düzenlemelere tabi tutulmuştur.

Bu bağlamda;

10 Aralık 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 19. maddesi; "Herkesin fikir ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve görüşleri her yoldan aramak, almak ve yaymak özgürlüğünü kapsar" hükmünü,

16 Aralık 1966 tarihli Birleşmiş Milletler, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesi;

"1- Herkesin, söz özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak gerek sözlü, yazılı ya da basılı veya sanat eseri şeklinde, gerekse seçilen diğer herhangi bir yoldan, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, her türlü haber ve düşünceyi araştırma, alma ve verme özgürlüğünü içerir." hükmünü,

4 Aralık 1950 tarihli İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin 10. maddesinin 1. fıkrası;

"Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir." Hükmünü içermekte,

Bunun yanı sıra;

21 Kasım 1990 tarihli Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, Yeni Bir Avrupa için Paris Şartı'nda;

"İnsan hakları ve temel hürriyetler, tüm insanların doğumlarıyla birlikte iktisap ettikleri vazgeçilmez haklardır ve kanunlarla garanti altına alınmışlardır. Bunların korunması ve geliştirilmesi devletin başta gelen görevidir. Bunlara saygı, zorba bir devlete karşı asıl güvenceyi oluşturur. Bunlara uyulması ve tam olarak uygulanması hürriyetin, adaletin ve barışın temelidir."

"...Demokrasinin temelinde insana saygı ve hukukun üstünlüğü yatar. Demokrasi, ifade hürriyetinin, toplumun her kesimine karşı hoşgörünün ve herkes için fırsat eşitliğinin en iyi güvencesidir."

13 Ekim 2004 tarihli Avrupa İçin Bir Anayasa Oluşturan Antlaşma'nın 11- 71. maddesinin 1. fıkrasında;

"Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, bir görüş sahibi olma ve haberlerle fikirleri, kamu yetkililerinin herhangi bir müdahalesiyle karşılaşmadan ve sınırlardan bağımsız olarak alma ve bildirme özgürlüklerini de içine alır." kuralları yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesi;

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz" hükmünü,

14. maddesi;

"Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbiri, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir."
Hükmünü

25. maddesi;

"Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir."

"Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." hükmünü,

26. maddesi ise,

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına dair düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir." hükmünü taşımaktadır.

Yukarıda belirtilen normlar birlikte değerlendirildiğinde; özgürlüklerin demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak; ulusal güvenlik, toprak bütünlüğü, kamu güvenliği ve düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli kalması gereken haberlerin yayılmasına engel olunması veya yargı gücünün otorite veya tarafsızlığının korunması için kanunla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlama ve yaptırımlara tabii tutulacağı anlaşılmaktadır. Ancak, ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasına dair düzenlemelerin dar yorumlanması gerektiği, sınırlandırma için, önemli bir toplumsal ihtiyaç veya zorunluluğun bulunması, bu sınırlandırmanın meşru bir amacı gerçekleştirmek için yapılması, sınırlandırmada aşırıya gidilmemesi ve her halükarda gelişimi zedelemeyecek ölçüde yapılması görüşü genel bir kabul görmüştür.

Sınırlama veya müdahale için; yasal bir düzenleme, sınırlamanın meşru bir amacı, fıkrada sayılan sınırlama nedenlerinin bulunması, sınırlamanın meşru amaçla orantılı ve önlemin demokratik toplum bakımından "zorunlu" olması gerekmektedir.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ne göre;

"Sınırlama için belli bir sınırlama nedeninin varlığı yeterli olmayıp, aynı zamanda demokratik bir toplum bakımından zorunluluk bulunmalıdır. Zorunluluk, ölçüsüz bir sınırlamaya olanak tanımaz. Üye devletlere sınırlamada bir takdir alanı tanınmakla birlikte, ifade özgürlüğünün önemi sebebiyle devletler üzerindeki denetim sıkı olmalı, sınırlandırma zorunluluğu inandırıcı bulunmalıdır. Dolayısıyla, sınırlamalar dar ve sınırlayıcı bir ölçüde yorumlanmalıdır. "Kamu düzeni" genel hükmünde düşünülebilecek sınırlama nedenleri, genel çıkarların, yargı gücünün otorite ve yansızlığının ve başkalarının ünü ya da haklarının korunması amacıyla sınırlamaya konu olabilir.

Anılan önlemin izlenen meşru amaçla sınırlı olması şeklinde ifade edilen ölçülülük ilkesi, demokratik bir rejimin dayandığı 'değerler', (çoğulcu, hoşgörülü, hukuka ve bireysel özgürlüklere saygılı) öne çıkarılarak titiz ve derinleştirilmiş bir denetime tabi tutulmalıdır" (Prof. Dr. İ.Ö. Kaboğlu; İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nde İfade Özgürlüğü sh. 111 ve 112)

"Demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden birini ve toplumun ilerlemesi ve bireyin öz güveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade hürriyeti, sadece kabul gören veya zararsız veya kayıtsızlık içeren bilgiler veya fikirler için değil aynı zamanda kırıncı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir. Bunlar demokratik bir toplumun olmazsa olmaz tolerans ve hoşgörünün gerekleridir" (Prof. Dr. D.Težcan, Yrd. Doç. Dr. M. R. Erdem, Yrd. Doç. Dr. O. Sancaktar, Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu, 2.Baskı, sh.462)

Günümüz özgürlükçü demokrasilerinde, istisnaları dışında, geniş bir yelpazeyle düşünceyi açıklama korunmakta ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmek suretiyle özgürlüğün sağladığı haklardan en geniş şekilde yararlandırılmaktadır.

Ne var ki; iftira, küfür, onur, şeref ve saygınlığı zedeleyici söz ve beyanlar, müstehcen içerikli söz, yazı, resim ve açıklamalar, savaş kışkırtıcılığı, hukuk düzenini cebir yoluyla değiştirmeye yönelik, nefret, ayrımcılık, düşmanlık ve şiddet yaratmaya yönelik bulunan ifadeler ise düşünce özgürlüğü bağlamında

hukuki koruma görmemekte, suç sayılmak suretiyle cezai yaptırımlara bağlanmaktadır." şeklinde ulusal ve uluslararası belgelerdeki hükümlere ve açıklamalara yer verilmiştir.

Kişilerin şöhretinin korunmasına dair olup ifade özgürlüğünün sınırlanması nedenlerinden birini oluşturan TCK'nın hakaret başlıklı 125. maddesinde; "Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir." hükmü yer almaktadır. (Yargıtay 18. Ceza Dairesi E. 2015/7864 K. 2015/1693 T. 22.5.2015)

İşkence ve kötü muamele yasağı hakkında;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. maddesinde (AİHS) işkence veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ve ceza yasağı düzenlenmiş hiç kimsenin işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamayacağı hükmüne yer verilmiştir.

"Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. maddesinde hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ve işlemlere tabi tutulamayacağını; 2. maddesinde herkesin yaşam hakkının yasayla korunacağı ve Kanunun ölüm cezasıyla cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bir cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimsenin kasten öldürülmeyeceğinin, 15/2. maddesinde ise savaş halinde dahi sözleşmenin 2. ve 3. maddelerinde belirtilen yaşam hakkıyla işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ve işlemlere tutulmama hakkının ihlal edilemeyeceğinin vurgulandığı; 12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin yapıldığı tarihte yürürlükte olan 1961 Anayasası'nın 65 /son maddesinde usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu, bunlar hakkında 149. ve 151. maddeler gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağını belirtildiği; 1982 Anayasası'nın; 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti ... adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, ... sosyal bir hukuk devletidir.", 90 /son maddesinde, "usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere dair milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi sebebiyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır" biçiminde düzenlemelerin bulunduğu görülmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, AİHS'nin 2. ve 3. maddeleri anlamında etkili soruşturmadan anladığı, soruşturmanın bu türden temel hakları ihlal eden kişilerin tespiti ve cezalandırılması konusunda sonuca götürür nitelikte olmasıdır. Bu bağlamda, "soruşturma organları, yeterli suç şüphesi olan bir olay

kendilerine iletildiğinde ivedi bir şekilde hareket ederek suç delillerini toplayıp muhafaza altına almalı, kamuoyunun soruşturma organlarına olan güvenini korumak için soruşturmanın gerektirdiği dikkat ve özen gösterilerek hareket edilmeli, yasadışı eylemlere tolerans gösterildiği şeklinde veya suç ortaklığı izlemine verir şekilde davranmamalı, soruşturmalar suça karışanlardan bağımsız bir organ tarafından ve suçtan zarar görenlerin katılımı sağlanarak yürütülmeli, makul sürede sonuçlandırılmalı ve yaşam hakkını ihlal ettiği iddia edilen ve işkence ve kötü muamele iddialarıyla suçlanan kamu görevlileri af ve zamanaşımından yararlandırılmamalıdır." (Abdülsamet Yaman/Türkiye, numara 32446/96, 2 Kasım 2004, § 55, Okkalı/Türkiye, numara 52067/99, 17 Ekim 2006, § 76; ... M. Yıkman/Türkiye, numara 27566/06, 30 Kasım 2010, § sı; ve benzeriyle ilgili AİHM'sinin kararları...).(Yargıtay 1. Ceza Dairesi 2013/2656E 2013/7378 K 4.12.2013)

Görüldüğü üzere AİHM, işkence ile mücadele kapsamında, bunun sorumlusu kamu görevlilerinin tespitinde dahi en etkili soruşturma yöntemlerinin uygulanmasını ve cezalandırılmasını gerekli bulmuştur.

Anayasa Mahkemesi, bu doğrultuda verdiği yakın tarihli ...kararında, soruşturmanın bu anlamda tekin yürütülmesi gerektiğini vurgulamıştır. "**AYM BB Kararı 20.1.2023 BB 10/23 Yürütülen Ceza Soruşturmasının Etkisizliği Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edilmesi**

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü 19/10/2022 tarihinde, Ali Ocak ve Saime Sebla Arcan Tatlav (B. No: 2019/18583) başvurusunda Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Somut olayda başvurusunun güç kullanımına sebep olacak eylemleri olduğuna dair kolluk tarafından yapılmış bir tespit ve başvuruya konu soruşturma dosyasında herhangi bir delil yoktur. Ayrıca kolluk görevlileri; aralarında başvurusunun da bulunduğu grubu sadece Derneğe yönlendirmiş, Derneğe girmek istemeyen grup üyelerine dağılabilecekleri bir alan açmamıştır. Bunun neticesinde başvuru, oldukça dar bir sokakta başka şahıslarla birlikte kalkanlar ile duvar arasında sıkışmış ve basit bir tıbbi müdahaleyle giderilemeyecek ölçüde yaralanmıştır. Zorunlu bir durumda ve orantılı şekilde güç kullanılmadığından başvurusunun maruz kaldığı muamele eziyet olarak nitelendirilmiştir.

Eziyet yasağının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddialara yönelik olarak ise başvurusunun şikâyeti sonrasında başsavcılık ivedilikle bir ceza soruşturması başlatmıştır. Ancak soruşturmada bazı önemli eksikliklerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu konuda ilk olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğüne yazılan müzekkerenin gereği tam olarak yerine getirilmemesine rağmen başsavcılık yerine getirilmeyen talimatların ifası için hiçbir çaba göstermemiştir. Bu durum sonuç olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün soruşturma dosyasına yalnızca kolluk görevlilerince çekilen kamera kayıtlarını göndermesine ve kimlikleri tespit edilmediği için başvurucuya karşı zor kullanan kolluk

görevlilerinin ifadelerinin alınamamasına yol açmıştır. Ayrıca başvuruçunun başsavcılığa sunduğu başvuruya konu olayla ilgili görüntü kayıtlarını içerir haricî bellek başsavcılıkça incelenmemiş ve bilirkişiye incelettirilmemiştir.

Başvuruçucu hakkında düzenlenen adli raporlara rağmen başsavcılık, başvuruçuya karşı zorunlu bir durumda ve orantılı şekilde güç kullanıldığına dair hiçbir açıklama yapmamıştır. Ayrıca başvuruçuyu darp ettikleri gerekçesiyle kolluk görevlileri hakkında kamu davası açılmasını gerektiren kanıt ve emare elde edilemediğini belirterek kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Bununla birlikte kolluk tutanaklarında başvuruçunun güç kullanımına sebep olacak eylemler sergilediğine ilişkin hiçbir ibare bulunmamasına rağmen hâkimlik, kolluk görevlilerinin zor kullanma yetkisi sınırları içinde müdahalede bulunduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle Saime Sebla Arcan Tatlav yönünden eziyet yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar vermiştir.”

Türk Ceza Kanunu madde 94 ile “İşkence Suçu” açıklanmış, 2/b bendinde, işkence suçunun Avukata karşı işlenmiş olmasının nitelikli hal olarak benimsenerek yasalaştırıldığı bilinmektedir. Huzurdaki toplumsal olayda eylemciler, çoğunluğu Ankara Barosu üyesi Avukatlar olup, basın açıklamasının yeri olarak Adliye Önünü göstermeleri, mesleki faaliyetlerini en çok icra ettikleri mekanda hedef kitle olarak meslektaşlarını seçmiş olmaları karşısında, toplanma ve basın açıklamasına müdahale eden emniyet mensuplarının, müdahale ettikleri eylemci grubun, her birinin üzerinde Avukatlık cübbesi bulunan eylemciler olduğunu görmekle, TCK 94/2-b’ye aykırı şekilde üzerinde cübbesi bulunan Avukata karşı işkence ve kötü muameleyi gerçekleştirdiğini bilerek ve isteyerek hareket ettiği, bu yönde alınan kanuna aykırı bir emir var ise bunu uyguladığı kayıtlara geçmiştir.

Avukatlık Kanunu madde 76’da, hukukun üstünlüğü ile “meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak” yetkisinin Avukatlara ve Barolara verildiği, Avukatlık Kanunu madde 95/21’de “Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak” görevinin Baro Yönetimlerine verildiği göz önüne alındığında, basın açıklamasına katılan Baro Yönetim Kurulu üyeleri ile Baroya bağlı TODAM üyesi meslektaşlarımızın görevini yapmasının engellendiği açıktır.

Yine, Türk Ceza Kanunu’nun madde 24/3’te “Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.” düzenlemesi mevcuttur.

Buna ek olarak Türk Ceza Kanunu madde 256 “Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması hâlinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.” düzenlemesini içermektedir. Yerleşik içtihatlar, AİHM ve AYM kararları ile polisin yetkilerini düzenleyen genelge ve talimatlar kanuna uygun olmak zorunluluğuyla birlikte “Polisin istediği zaman ve şekilde zor kullanamayacağı, keyfi olarak zor kullanma yoluna gidemeyeceği, gerekli şartların oluşması gerektiği” benimsenmiştir. Huzurdaki vakada, herhangi bir dağılma uyarısı yapmayan polisin; barışçıl bir toplanma ve basın açıklaması yapmak için toplanan, eylem ve amacına vakıf olan, meslek cübbesi üzerinde bulunan, adliye önünde toplanmış Avukatların eylemlerini sebep ve sonucuna ilişkin bilgisi ve öngörüsü ve elbette eylemin hukukiliği ve gerçekleştirme hakkına sahip olup olmadığına dair bilgisinin var olduğunu bilebilecek konumda olan polisin hiçbir sebep yokken doğrudan zor kullanmayı seçmesi, gerekli şartların oluşmadığı gerçeği karşısında açıkça suç niteliği taşımaktadır. Polisin, zor kullanmak için mecbur kaldığına dair tutanak ve kayıt bulunmamaktadır. Bütün yolların denendiğini ve zor kullanmaktan başka bir çarenin olmadığını ifade eden bir girişimi bulunmadığı gibi uygulanan fiziki müdahale ve şiddetin orantılı olmadığı da açıktır.

Üstelik Baroların Avukatlık Kanunundan aldıkları yetki ve görev ile insan haklarının savunulması adına harekete geçmeleri karşısında bu görevin yapılmasını engelleyerek emniyet mensuplarının Türk Ceza Kanunu madde 113’te düzenlenen “*cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, kamu kurumu faaliyetinin yürütülmesine engel olunması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolünür.*” Hükümünü çiğnedikleri yukarıda detaylıca açıklanmıştır.

Vakada, eylemci Avukatların polis kalkanları ile adliye girişi arasında sıkıştırılmaları, zorla tutulmaları, ablukanın kaldırılması anına kadar darp, fiziksel şiddet, hakaret, kötü söz ve davranışlara maruz kalmaları, siyasi düşünce ve yaşam biçimini rencide edici söylemlerle psikolojik şiddet uygulamaları, kendilerini güvende hissedecekleri ve asıl işyerleri olan adliye binasına girmelerine engel olmaları, bu uğurda ayrıca fiziksel şiddete başvurmaları açıkça işkence ve kötü muameledir. Anayasada, kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde yasaklanan işkence ve kötü muamelenin kamu gücü kullanarak uygulandığı açık olup, vakadaki örneklerin aynı biçimde pek çok vakada gerçekleştiği TODAM’ın gözlemleridir.

SORUN TESPİTLERİ:

Yukarıda anlatılan dayanak mevzuat , olaylar ve gözlemci ile tanıkların beyanları bir araya getirildiğinde, kamu gücünü temsilen eylemcilerin gerçekleştirmek istedikleri toplantı ve basın açıklamasına katılmaları engellenmiş, fiziksel ve orantısız şiddete başvurulmuş, hakaret, kötü söz ve muameleye maruz bırakılmış, rencide edici ve aşağılayıcı söylemler ile rahatsız edilmiş, eylemi barışçıl olmaktan çıkarmayan eylemci Avukatlar zorla ablukada sıkıştırılmış, adliye içine alınmamış, ablukadan çıkmak isteyenler gözaltı tehdidinde maruz bırakılmış, üzerlerinde avukatlık meslek cübbesi olduğu, avukatların işyeri olan adliye önünde oldukları halde, Ankara Barosu Yönetim Kurulu üyeleri ve diğer Avukatlar tarafından emniyet mensuplarına ilgili kanun maddeleri hatırlatıldığı halde, tüm yasal düzenlemelere ve Anayasaya aykırı olarak basın açıklamasının engellenmesi ile ifade özgürlüğü kısıtlanmış, beden bütünlüğüne fiziki şiddet ile ve sözlü psikolojik şiddet ile saldırılmış, Anayasanın, kanunların, yargısal içtihatların, doktrinin, ülkemizde kanun hükmünde uygulanan uluslararası sözleşmelerin uygulama ve düzenlemelerinde yer alan “Orantılılık, Ölçülülük” ilkelerinden uzaklaşmış, demokratik bir toplumun gerekliliği olabilecek müdahalelerde aşırılık ve keyfilik uygulanmış, kişi hak ve hürriyetlerinin kamu görevlileri eliyle ihlal edilmesinde “Kamu Düzeninin Sağlanması ve Meşru Amaç” ilkelerinden uzaklaşmış, müdahalelerde hiçbir yasal ve fiili dayanak ile hareket edilmemiştir.

SONUÇ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, T.C. Anayasası ve bağlı yasalarla tanınmış olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmak isteyen; bu hakkını evrensel boyutta ele alan barışçıl ve şiddet karşıtı gösteri, dayanak hukukun açıkça kamu görevlileri eliyle ihlal edilmesi ve gösterinin amacı olan şiddet karşıtlığının vurgulanması sırasında orantısız ve sebepsiz polis şiddetiyle karşılaşmış, toplantı ve basın açıklamasına katılmaları engellenmiş, barışçıl içerikli basın açıklamasının yapılamaması ile ifade özgürlüğü engellenmiştir. Yaşanan ihlal ve fizikî saldırılar keyfi olarak başlayıp devam etmiş, meslektaşların yaralanmalarına sebep olunmuştur. En temel insan haklarından biri olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ve ifade hürriyeti polis tarafından, hiçbir saldırganlık eylemi yahut şiddet aracı kullanılmadığı halde tahammül gösterilmeden engellenmiştir. Kötü muamele, kötü söz, hakaret, aşağılama, psikolojik şiddet uygulanmıştır. İnsan Hakları ihlallerinin pek çoğunun huzurdaki vakada aynı anda yaşanmış olması ile bu olayın raporlanması, kamuoyu ve sivil toplum örgütleri tarafından dikkate alınması gerektiği Merkezimizce değerlendirilmiştir.

TAVSİYELER

TODAM, Türkiye’de insan hakları savunucularının ve Avukatların yükselen devlet şiddeti karşısında haklarını korumak zorunda oldukları bu dönemi endişeyle takip etmektedir. İnsan hakları savunucularına, ülkemizde Avukatlara yönelik olumsuz sosyal ve siyasi söylemdeki yükselişten, medyada, halka açık mecralarda kürsü alınan her yerde doğrudan hedef alınan, sık sık hakarete, aşağılamaya ve nefrete varan davranış ve söylemlerden duyulan kaygı, mesleğin ifa edilmesinde yaşanan kötü muamele ve yaşam hakkı ihlaline varan muameleler haklı bir itiraza dönüşmekte, medya aracılığıyla bu itirazın yeterince dile getirilmediği iddiasında olan hak savunucuları, Anayasal hakları olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, ifade özgürlüğü kapsamında seslerini daha geniş kitlelerde, raporlamanın konusu toplanma ve basın açıklamasında da meslektaşlarına destek olmak amacıyla bir araya gelmiş, meslektaşlarına olan desteklerini sunmak üzere meslek cübbelerini üzerlerine almışlardır. Emniyet birimleri tarafından üzerinde Avukatlık cübbesi bulunan Avukat göstericilerin güvenliğinin sağlanması ve şiddet içermeyen söyleminin özgürce duyurulması yerine, eş zamanlı polis şiddetiyle gözlemci ve eylemci avukatlar, göstericilerin hukuka aykırı şekilde sözlü ve fizikî şiddete maruz kaldığı fiilî yola başvurulmuştur. Ülkenin kamu otoritelerinde hakim tavrın, huzurdaki vakanın mağdurları eylemci avukatlar, gözlemci avukatlar ve aslında tüm insan hakları savunucularını, ülkenin karşı karşıya olduğu insan hakları sorunlarını ele almakta ve düzeltmede katılımcı olarak görmek yerine, onları sorun çıkarıcılar olarak görmekten, “suçlular” ve hatta “teröristler” olarak yaftalamaya, hedef almaya ve yargılamaya kadar giden, büyük oranda olumsuz bir yaklaşım olduğunu Merkez olarak gözlemlemekteyiz.

TODAM Olarak, kamu otoritelerinin insan hakları savunucularına karşı olumsuz bir önyargı ile hareket ettiklerini bu olay ve takip edilen pek çok olayda gözlemlemiş olmakla, her seviyedeki kamu otoritelerinden kamuoyu önünde insan hakları savunuculuğunun önde gelen meslek grubu olan avukatları hedef almaktan ve onları suçlu ve terörist olarak yaftalamaktan, masumiyet karinesini ihlal etmekten, görevini yapmayı her fırsatta ve koşulda engellenmekten kesinlikle kaçınmaya davet ederiz.

Hak savunuculuğu yolunda gerçekleştirilen eylemler ise doğasında eleştirel olmalıdır. Bu eleştiriler insan hakları meselelerinin bir semptomudur. Kendi başına bir insan hakkı ihlali olan, insan hakları savunucularını susturmaya kalkışmaktan ziyade, kamu otoritesi ve görevlilerinin onlara saygı duyması ve onların işaret ettikleri, altta yatan sebepleri düzeltmeye çalışması gerekmektedir.

Türkiye’de;

1. Toplantı ve Gösteri hakkına dönük mevzuatı gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi bizatihi Kamu Ombudmanı tarafından kapsamlı bir rapor ile öngörülmüştür - Kamu Başdenetçiliği Tavsiye Kararı- Gezi Parkı Eylemleri Raporu- S.162-163. Raporunda 2911 sayılı Kanunun, çağın ihtiyaçlarına uygun olmadığı belirtilmiştir. Nitekim kanunun üç önemli maddesi, TODAM Avukatlarının Anayasaya aykırılık iddiaları üzerine Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.

Ancak bu durum yeterli olmayıp, Anayasa ve AİHS ile çelişen 2911 sayılı kanun ilga edilerek demokratik-özgürlükçü bir yasa ihdası gereklidir.

2. Barışçıl gösteriye müdahale eden kolluk görevlilerine karşı idari cezai yaptırım sistemleri geliştirilmeli ve caydırıcı mekanizmalar geliştirilmelidir.

3. Anayasa Mahkemesi, barışçıl gösteriye katılmasına ve eylemleri barışçıl sınırlar içerisinde kalmasına rağmen polis şiddeti gören yurttaşlara hem gösteri hakkı ihlalden, hem de eziyet/kötü muamele yasağının ihlalden hüküm kurmakta ve başvuruçulara tazminat ödenmesine karar vermektedir. TODAM Avukatlarının bir başvurusunda bu yönde emsal bir karar alınmıştır (AYM 2015/12263 no.lu kararı). Bu tazminatlar, zor kullanma yetkisini aşan ve görevini kötüye kullanan kolluk görevlilerine rücu edilmeli ve rücu mekanizmaları düzenlenmelidir.

4. Kamu otoritelerinin toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahale etme yetkileri sınırlandırılmalı ve istisnai olmalıdır.

5. Çoğunlukçu, özgürlükçü, demokratik toplumlarda, düşüncüyü açıklama özgürlüğü; sadece genel kabul gören ve zararsız veya önemsiz sayılan düşünceler yönünden değil, aynı zamanda halkın bir kısmı tarafından benimsenmeyen kural dışı, hatta rahatsız edici, endişe verici, sarsıcı düşünceler için de geçerlidir. Toplumun ve insanlığın sorunları konusunda bireyi bilinçlendirmek, doğru ve gerçeğe uygun bilgiler ile donatmak, yaşanan sorun, olay ve oluşumlar hakkında kamuoyunu nesnel bir biçimde aydınlatmak, düşünmeye yönlendirici tartışmalar açmak, yöneticileri eleştirmek, uyarmak ve bu suretle denetlemek durumunda olan halk ve basın ifade özgürlüğünün teminatı altında hareket etmelidir. Buna ilişkin olanaklar toplumun her kesiminde ve kamu gücünün kullanıldığı her alanda genel kabul olarak ele alınmalıdır.

6. Avukatların yargının vazgeçilmez unsuru ve hak savunuculuğunun tartışılmaz özneleri olduğunun kabul edilmesi, görevini yapmasını engellemek yerine yasalarla korunan meslek onuru ve beden bütünlüğünün temini için çaba gösterilmeli, hedef gösterilmemeli, kamuoyunda Avukatlar ve Avukatlık mesleği ile ilgili yanıltıcı, önyargılı, düşmanca, yanlış söylem ve inanışlardan uzaklaşılmalıdır.

HAZIRLAYANLAR:

Av Eren Gonen

Av Ayşen Akçay Senem

Av Kutsal Utku Tatar

Av Yasemen Berna Karanlık

Av Sadık Onur Gelbal

GÖZLEMCİ VE TANIKLAR

Av Feyza Nur Öz

Av Dilara Mahmure Dolgunyürek

Av Erden Deniz İnanan

Av Tolga Seyfi